

Matias Vauhkonen

VANHEMPIEN KOKEMUKSIA SALON MONTESSORI-
PÄIVÄKOTI AURINKOLEIJONAN ESIOPETUKSESTA

Sosiaalialan koulutusohjelma
2015

VANHEMPIEN KOKEMUKSIA SALON MONTESSORIPÄIVÄKOTI
AURINKOLEIJONAN ESIOPETUKSESTA

Vauhkonen, Matias
Satakunnan ammattikorkeakoulu
Sosiaali-alan koulutusohjelma
Joulukuu 2015
Ohjaaja: Ahosmäki, Merja
Sivumäärä: 40
Liitteitä: 0

Asiasanat: esiopetus, kasvatuskumppanuus, montessoripedagogiikka

---

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää vanhempien kokemuksia Aurinkoleijonan esiopetuksesta. Tutkimuksessa selvitetään vanhempien motiiveja valita montessoripäiväkoti ja heidän käsityksiään montessoripedagogiikasta. Tavoitteena oli myös selvittää vanhempien käsityksiä kasvatuskumppanuudesta ja siihen liittyviä kokemuksia. Tutkimus tehtiin yhteistyössä Montessoripäiväkoti Aurinkoleijonan kanssa, jolla oli tarvetta saada päivitettyä tietoa vaihtoehtopedagogiikan merkityksestä osana Salon kaupungin esiopetusta.

Opinnäytetyössä käsitellään esiopetuksen valtakunnallisia perusteita ja montessoripedagogiikan sekä kasvatuskumppanuuden teoriaa pääpiirteissään. Tutkimuksessa käytettiin kvalitatiivista tutkimusmenetelmää ja tiedonkeruutapana toimi teemahaastattelu. Neljä esiopetusikäisen lapsen vanhempaa toimi tutkimuksen kohderyhmänä. Haastatteluaineisto litteroitiin ja analyysimenetelmänä toimi teemoittelu.

Tuloksista kävi ilmi, että vanhemmat valitsivat Aurinkoleijonan sen sijainnin ja palveluiden laadun takia. Vanhemmilla oli myös selkeä käsitys montessoripedagogiikan periaatteista ja perusteista. Tämän tutkimuksen perusteella voidaan myös todeta, että kasvatuskumppanuus toteutuu päiväkotit Aurinkoleijonassa ja vanhemmat ymmärtävät kasvatuskumppanuuden tärkeät periaatteet.

AURINKOLEIJONAS MONTESSORI PRESCHOOL EDUCATION BASED ON PARENTS' EXPERIENCES

Vauhkonen, Matias

Satakunnan ammattikorkeakoulu, Satakunta University of Applied Sciences

Degree Programme in Social Care

December 2015

Supervisor: Ahomäki, Merja

Number of pages: 40

Appendices: 0

Keywords: preschool education, Montessori pedagogy, parental partnership

---

The purpose of this thesis was to find out how parents experienced Montessori preschool education at the Aurinkoleijona school in Salo. The aim was to find out parents' motives for choosing Montessori preschool Aurinkoleijona and to find out how much parents understand the theory of Montessori education. The purpose of this thesis was also to research parents' understanding of and experience in parental partnership. The thesis was carried out in collaboration with Montessori day-care centre Aurinkoleijona that needed updated information on the significance of alternative preschool education in Salo.

The theoretical section of the thesis looks at Finland's national preschool legislation and the basics of Montessori pedagogy and parental partnership. This thesis was conducted as qualitative research and the data was collected using interviews. The focus group was four parents whose children were in Montessori preschool education. The data was then transcribed and the contents were analyzed.

The results of the research indicate that the parents chose day-care centre Aurinkoleijona because of its location and in its quality of education. The parents had a clear understanding of the fundamentals of Montessori education. The results also showed that parental partnership is being executed well at Aurinkoleijona and the parents understand the underlying principles of parental partnership.

SISÄLLYS

1	JOHDANTO.....	5
2	ESIOPETUS.....	6
2.1	Esiopetus osana varhaiskasvatusta.....	6
2.2	Esiopetuksen tehtävät, tavoitteet ja toteutus.....	6
2.3	Vanhempien odotukset esiopetuksesta.....	8
3	MONTESSORIPEDAGOGIIKKA.....	11
3.1	Tausta ja historia.....	11
3.2	Montessoripedagogiikka Suomessa.....	12
3.3	Herkkyykskaudet.....	13
3.4	Välineistö.....	15
3.5	Valmisteltu ympäristö.....	17
3.6	Montessoripäiväkoti Aurinkoleijona.....	18
4	KASVATUSKUMPPANUUS.....	21
4.1	Kasvatuskumppanuuden määrittelyä.....	21
4.2	Kasvatuskumppanuutta ohjaavat periaatteet.....	22
4.3	Toimivan kasvatuskumppanuuden toteutuminen.....	23
4.4	Vanhempien taustan vaikutus.....	24
5	TUTKIMUKSEN TEKEMINEN.....	26
5.1	Tutkimustehtävä ja -menetelmä.....	26
5.2	Teemahaastattelu ja kohderyhmä.....	27
5.3	Aineiston keruu.....	28
5.4	Tutkimuksen luotettavuus ja eettisyys.....	28
6	TULOSTEN TULKINTA.....	30
6.1	Montessoripedagogiikka.....	30
6.2	Kasvatuskumppanuus.....	32
6.3	Muut teemat.....	33
7	JOHTOPÄÄTÖKSET.....	35
7.1	Vanhempien käsitykset montessoripedagogiikasta.....	35
7.2	Kasvatuskumppanuus.....	36
7.3	Muita johtopäätöksiä.....	37
8	POHDINTA.....	38
	LÄHTEET.....	40
	LIITTEET	

1 JOHDANTO

Koska olen itse Salosta, kiinnostukseni kohdistui varsin erikoiseen tilanteeseen omassa kotikaupungissani. Minua kiinnosti erityisesti vaihtoehtopedagogiikka, ja Salossa Montessori-pedagogiikka on viime aikoina aiheuttanut runsaasti yleistä keskustelua, sillä Salon kaupunki lopetti pitkään jatkuneen montessoripäiväkodin toiminnan vuonna 2014. Tästä syystä päädyin yhteistyöhön salolaisen päiväkotia Aurinkoleijonan omistajan Päivi Isopuron kanssa, joka on opinnäytetyöni toimeksiantaja. Salon Montessori-päiväkotia Aurinkoleijona on lisännyt lasten paikkoja, mikä kertoo palvelun lisääntyvästä kysynnästä.

Aurinkoleijona on ainut vaihtoehtoista päivähoitoa tarjoava päiväkotia Salossa. Siksi Montessori-päiväkotia Aurinkoleijona tarvitsee päivitettyä tietoa vaihtoehtopedagogiikan merkityksestä osana Salon kaupungin esiopetusta. Vanhempien merkitys päiväkodin toiminnan kehittämisessä on erittäin keskeinen osa ja minusta sitä tulisi tuoda esille. Halusin tietää, miksi vanhemmat olivat valinneet juuri montessoripedagogiikan ja mitä he tiesivät siitä. Halusin myös tietää, millä tavalla vanhemmat käsittävät kasvatuskumppanuuden ja miten se toteutuu Aurinkoleijonassa.

Montessoripedagogiikka on varsin tuntematon käsite monille kasvattajillekin, ja opinnäytetyöni tuo montessoripedagogiikalle lisää näkyvyyttä sekä lisää ihmisten tietoisuutta vaihtoehtopedagogiikasta. Minusta montessoripedagogiikan perusteet on hyvä tuntea myös sen takia, että niitä voi onnistuneesti soveltaa omaan ammattiin tai lasten kasvatukseen yleisemminkin.

Mielestäni koko opinnäytetyö toteuttaa kasvatuskumppanuuden ajatusta, sillä lähestyin Aurinkoleijonan palveluja käyttäviä vanhempia ja annoin heille tilaa puhua avoimesti siitä, millä tavalla kasvatuskumppanuus toteutuu Aurinkoleijonassa ja kerrota, mitä juuri heidän mielestään kasvatuskumppanuus on. Vanhemmille kuuluu antaa tilaisuus puhua ajatuksistaan ja tunteuksistaan heille tärkeistä aiheista.

2 ESIOPETUS

2.1 Esiopetus osana varhaiskasvatusta

Varhaiskasvatus on kasvatuksellista vuorovaikutusta pienten lasten eri elämänpiireissä. Varhaiskasvatuksen tavoitteena on edistää lasten tasapainoista kasvua, kehitystä ja oppimista, joissa korostuu leikki. Yhteiskunta järjestää ja valvoo varhaiskasvatusta hoitamalla, kasvattamalla ja opettamalla lapsia suunnitellusti ja tavoitteellisesti. Lähtökohtana toimii kokonaisvaltainen näkemys lapsen kasvusta, kehityksestä ja oppimisesta. Varhaiskasvatuksen keskeisimmät palvelut ovat päiväkotitoiminta ja perhepäivähoito sekä erilainen avoin toiminta. Yhteistyö on osa varhaiskasvatusta ja kasvatuskumppanuutta tarvitaan muodostamaan lapsen kannalta mielekkään kokonaisuuden. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005, 11.)

Perusopetuslaki sääntelee esiopetuksen toteutusta ja tällä hetkellä kunta on velvollinen järjestämään esiopetusta oppivelvollisuuden alkamista edeltävänä vuonna (Perusopetuslaki 628/1998 4§). Ennen esiopetukseen ei ollut pakko osallistua, mutta nykyisten lakimuutosten myötä huoltajan on varmistettava, että lapsi osallistuu esiopetukseen tai muuhun esiopetuksen tavoitteisiin johtavaan toimintaan (Perusopetuslaki 26 a § 4 mom. 1040/2014). Esiopetus ja siihen käytettävät oppimateriaalit ja välineet sekä oppilashuolto ovat perusopetuslain mukaan maksutonta (Perusopetuslaki 31 § 1 mom. 477/2003 ja Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013 9 § 4 mom.).

2.2 Esiopetuksen tehtävät, tavoitteet ja toteutus

Esiopetus ei ole päivähoitoa, mutta ei vielä kouluakaan. Esiopetuksella on oma erityinen kehitystehtävänsä, joka poikkeaa sekä päivähoidon että koulun tehtävästä. (Utter 2013, 10). Esiopetuskäsite ei ole uusi, mutta se on usein liitetty koulua edeltävään vuoteen. Tämän takia esiopetus määritellään usein kuusivuotiaiden lasten opetuksiksi ja kasvatukseksi, mutta laaja-alaisemmin määriteltynä se sisältää kaiken alle kouluikäisten lasten suunnitelmallisen kasvatus- ja opetustoiminnan. (Virtanen 2000, 26-27.)

Esiopetuksella on monta eri tehtävää, jotka koskevat lapsen kasvu-, kehitys- ja oppimisedellytyksiä. Tarkoituksena on tukea ja seurata lapsen fyysistä, psyykkistä, sosiaalista, kognitiivista ja emotionaalista kehitystä sekä ennalta ehkäistä mahdollisia vaikeuksia. Lapsen itsetunnon vahvistaminen myönteisten oppimiskokemusten avulla on tärkeää kuten myös mahdollisuus monipuoliseen vuorovaikutukseen muiden ihmisten kanssa. Ihmisyys, eettinen kyky kantaa vastuuta, yhteiskunnan jäsenyys ja toisten ihmisten arvostaminen ovat kaikki osa esiopetuksen tehtävää. (Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2010, 6.)

Huolenpito hyvästä ja turvallisesta päivästä on esiopetuksen lähtökohta. Esiopetus on tarkoitus järjestää tavalla, joka luo lapselle mahdollisimman suotuisat edellytykset hyvinvoinnille, kehitykselle ja oppimiselle. Yhteisön tulisi olla turvallinen ja ilmapiiriltään kunnioittava sekä ystävällinen. Oppimisympäristön turvallisuutta pidetään erittäin tärkeänä, johon panostetaan mahdollisimman paljon. Esiopetuspäivän rakenteeseen, sisältöihin ja toimintatapoihin kiinnitetään huomiota, jotta se luo mahdollisuudet rauhalliseen työskentelyyn, leikkiin ja muuhun toimintaan, yhdessä tekemiseen ja oppimiseen, omaan rauhaan sekä oppimisen ilon ja mielekkyyden kokemuksiin. (Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2010, 9.)

Oppimisympäristö ja -käsitys ovat molemmat tärkeitä esiopetuksessa. Esiopetuksessa on tarkoitus luoda ympäristö, joka ohjaa lapsen uteliaisuutta, mielenkiintoa ja oppimismotivaatiota sekä tukee hänen aktiivisuuttaan ja itseohjautuvuuttaan. Aikuisen tehtävä on asettaa lapselle rajoja ja kohdistaa lapseen odotuksia ja vaatimuksia. Esiopetuksessa oppiminen tapahtuu opittavan aineksen, aikaisemmin muodostuneiden tietorakenteiden sekä ajattelun vuorovaikutuksessa. Vuorovaikutustilanteissa lapset oppivat toisiltaan ja antavat virikkeitä toistensa ajattelun ja mielikuvituksen kehitykselle. (Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2010, 10.)

Esiopetuksen tavoitteet määräytyvät lapsen yksilöllisistä kehittymisen mahdollisuuksista, mutta myös yhteiskunnan tarpeista. Leikin kautta oppiminen on keskeistä ja oppimisen iloa ja innostusta halutaan tukea. Myönteisen minäkuvan vahvistaminen ja oppimistaitojen kehittäminen sekä perustietojen, -taitojen ja -valmiuksien omaksuminen ovat tärkeitä tavoitteita. Esiopetuksessa nostetaan esille moraalien, terveyden, hyvien tapojen sekä erilaisuuden ymmärtäminen. Lapsen kieli- ja kulttuuri-

identiteetti sekä kyky ilmaista itseään korostuvat myös esiopetuksessa. Lapsen kiinnostusta luontoon halutaan vaalia. Lisäksi lapsen halutaan saavan käsityksen luonnosta, rakennetusta ympäristöstä, monimuotoisuudesta ja omasta asemastaan ja toiminnan vaikutuksesta ympäristöön. (Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2010, 7-8.)

Esiopetuksen keskeiset sisällöt on jaettu erilaisiin sisältöalueisiin ja tarkoituksena ei ole alueiden sisältöjen opiskelu vaan tavoitteena on hankkia välineitä ja valmiuksia. Niiden avulla lapsi pystyy perehtymään, ymmärtämään ja kokemaan ympäröivän maailman monimuotoisia ilmiöitä (Salon kaupungin varhaiskasvatus- ja esiopetussuunnitelma 2011, 9.)

Keskeiset sisältöalueet on jaettu Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteissa 2010 seuraavalla tavalla: kieli ja vuorovaikutus, matematiikka, etiikka ja katsomus, ympäristö ja luonnontieto, terveys, fyysinen ja motorinen kehitys sekä taide ja kulttuuri. Näiden eri sisältöjen avulla lapsi laajentaa maailmankuvaansa ja oppii itsestään oppijana. Sisältöaluejako ohjaa myös lastentarhanopettajan työtä. Tärkeintä on kuitenkin eheytetty kokonaisuus ja oppimisprosessi. Oppimisen keskeisin osa on kokemusten ja tietojen käsittely vuorovaikutuksessa aikuisten ja lasten kanssa. Opetuksen tavoitteet ja tarkoituksenmukaisuus määrittävät työtavat, joita pyritään käyttämään monipuolisesti.

2.3 Vanhempien odotukset esiopetuksesta

Ensisijainen kasvatusvastuu on vanhemmilla ja siksi on tärkeää ottaa heidän ajatuksensa ja toiveensa huomioon esiopetuksen suunnittelussa. Kodin ja päivähoitopaikan vastuun rajaaminen on ennen ollut selkeämpi. Henkilökunta ei aiemmin puuttunut kodin kasvatukseen eivätkä vanhemmat puuttuneet päivähoidon tai esiopetuksen toimintaan. Viimeisten vuosikymmenten aikana vanhemmat ovat alkaneet esittää omia näkemyksiään ja toiveitaan päivähoidosta ja esiopetuksesta. Tästä syystä käytäntöjä päivähoidossa ja esiopetuksessa ei voi sopia ainoastaan henkilökunnan kesken. Vanhemmille on annettava mahdollisuus osallistua toiminnan suunnitteluun ja päätöksentekoon. (Lipsanen 2002, 39.)

Latvalan tutkimuksessa (ks. Lipsanen 2002) 94% vanhemmista oli sitä mieltä, että kasvatusvastuun tulisi jakaantua koulun ja kodin kesken. Tässä tutkimuksessa vanhemmat toivoivat eniten vanhempainiltoja ja henkilökohtaisia tapaamisia opettajan kanssa. Noin puolet toivoi mahdollisuutta osallistua esiopetuksen suunnitteluun ja toteuttamiseen. (Lipsanen 2002, 40.)

Kasvatuksen laadusta on tullut yksi tärkeä kriteeri ja vanhempien toivomuksiin on alettu kiinnittää enemmän huomiota. Vanhemmat kokevat nykyään, että heiltä vaaditaan paljon, kun he kasvattavat lapsensa tulemaan toimeen tässä monimutkaisessa maailmassa. Monet ihmiset uskovat myös tutkimusten tuovan koko ajan uutta tietoa lasten kasvatuksesta. On tullut ilmi, että vanhempien ja tutkijoiden ajattelutavat eroavatkin toisistaan. Näin monet vanhemmat nojautuvat asiantuntijoihin lastensa kasvatuksessa. (Lipsanen 2002, 37.)

Lummelahti johti Helsingin kaakkoisella päivähoitoalueella Lapsikeskeisen opetuksen projektia, jonka tarkoituksena oli kehittää päiväkotitoimintaa ja erityisesti esiopetusta. Projekti kesti kaksi vuotta ja ensimmäisen vuoden jälkeen julkaistiin väliraportti. Vanhempien kanssa tehtävästä yhteistyöstä tuli esille, että vanhemmat suosivat erityisesti keskusteluja ja lapsen kehitysarvioinnin tarkastelua, mutta yhteisten aikojen löytäminen oli haastavaa. (Lummelahti 1991, 21.)

Seppälä (ks. Lipsanen 2002) tutki vanhempien mielipiteitä esiopetuksen tärkeimmistä tavoitteista vuonna 2000 perhebarometrin avulla. Tutkimusten tulokset osoittivat, että vanhemmat kokivat kaikkein tärkeimpinä sosiaalsiin ja moraalisiin kasvatustehtäviin liittyvät tavoitteet. Tärkeimmäksi tavoitteeksi koettiin lapsen kyky ottaa toiset huomioon ja lähes yhtä tärkeänä pidettiin lapsen oppimista kuuntelemaan toisia sekä yhteisten sääntöjen ymmärtämistä, oikean ja väärän erottamista sekä omien tekojen seurausten ymmärtämistä. Sen sijaan vähiten tärkeimpinä pidetyt tavoitteet koskivat tiedollisia kasvatustehtäviä ja itsensä ilmaisua. Lapsen lukemaan ja kirjoittamaan oppiminen korostui kaikista vähinten esiopetuksen tavoitteista. (Lipsanen 2002, 40.)

Kuusankosken päiväkodissa kysyttiin vanhemmilta heidän odotuksiaan esiopetuksesta. Vanhempien toivomukset koskivat pääosin sosiaalisten taitojen harjoittelua, käy-

töstapojen opettelua, rohkaisua itseilmaisuuun, ryhmässä toimimista ja itsestä ja omista tavaroista huolehtimista. Vanhemmat toivoivat esiopetuksen sisältävän myös kehon hallintaa, kädentaitoja, liikenneturvallisuutta sekä kellonaikojen oppimista, viirikkeitä lukemiseen, kirjoittamiseen ja laskemiseen. (Lummelahti 2001, 186.)

Latvala (ks. Lipsanen 2002) tutki kyselylomakkeen avulla vanhempien ajatuksia esiopetuksesta. Tutkimuksessa tuli esille, että vanhemmat pitivät erittäin tärkeänä lasten yhteistyön kehittämistä ja tärkeänä kouluvalmiuksien kartoittamista ja hoitamista sekä fyysisen kunnon ja terveyden vaalimista. Vanhempien haastatteluissa ilmeni, että ryhmässä oleminen, sosiaalisten taitojen kehittäminen, mahdollisuudet leikkiin, piirtämiseen ja askarteluun sekä koulun tapojen ja sääntöjen oppiminen olivat vanhempien mielestä esikoulun tehtäviä. (Lipsanen 2002, 40.)

3 MONTESSORIPEDAGOGIIKKA

3.1 Tausta ja historia

Montessorilaisen kasvatustieteen perusti Maria Montessori. Maria syntyi Chiaravallella Italiassa vuonna 1870 ja oli hyvin koulutetun tiedemiehen lapsi. Roomasta tuli perheen lopullinen asuinpaikka, jossa Maria sai myöhemmin koulutuksensa. Hän kävi opetusministeriön johtamaa koulua varhaislapsuutensa ajan, jolloin hän kiinnostui matematiikasta ja jatkoi opiskeluaan teknisessä koulussa, mikä oli poikkeuksellista tytöltä. Teknisestä koulusta hän siirtyi teknilliseen instituuttiin, jossa Montessori muodosti omat periaatteensa koulunkäynnistä. Oppimishalua ja itsenäistä ajattelukykyä ei tuettu teknisessä instituutissa ja juuri nämä piirteet tulivat keskeisiksi montessoripedagogiikassa. Tämän jälkeen hän siirtyi opiskelemaan lääketiedettä luokkansa ainoana naisena ja sai kirurgian tohtorin arvonimen Rooman yliopistosta ensimmäisenä naisena Italiassa. (Hayes & Höynälänmaa, 1985, 10-12; Association Montessori Internationalen verkkosivut.)

Lääkärintyössään mm. psykiatrian klinikalla hän tutustui ”heikkolahjaisiin” lapsiin, jotka sijoitettiin aikuisten mielisairaaloihin. Lapset olivat yleensä tyhjissä suljetuissa huoneissa, joissa he eivät tehneet mitään muuta kuin syöneet ja nukkuivat. Tämän seurauksena Maria alkoi etsiä tietoa lasten kasvatuksesta ja vakuuttui siitä, että lasten tila johtui pedagogisista eikä lääketieteellisistä syistä. Montessori alkoi lukea kasvatustiedettä ja käydä kasvatustieteen luennoilla. Hän luki myös muiden kasvatuksen uranuurtajien teoksia, mm. Friedrich Fröbelin ajatuksia pienten lasten kasvatuksesta. (Hayes & Höynälänmaa 1985, 13; Cain 2000, 64-65.)

Montessori tuli siihen tulokseen, että erityistuen varassa olevat lapset tarvitsevat oman koulutusohjelman ja koulun. Montessori kehitti tätä varten ohjelman, joka perustui ensin aistien ja sitten älyn stimulointiin. Ohjelma alkaa yksinkertaisista asioista kuten wc:n ja lusikan käytöstä, minkä jälkeen siirrytään hiukan vaativampiin toimintoihin kuten voimisteluun ja luonnossa kulkemiseen sekä omien aistihavaintojen tulkitsemiseen. Tämän jälkeen voidaan aloittaa vaativampi opetus, jossa korostui kirjainten opettelu ja moraalikasvatus. (Hayes & Höynälänmaa 1985, 14.)

Montessorin ideat otettiin opetusministeriössä hyvin vastaan ja hän pääsi luennoimaan erityisopettajille sekä teki töitä vammaisten lasten parissa. Hän opetti lapsia, jotka menestyivät akateemisesti hyvin. Maria uskoi, että menetelmää voidaan käyttää myös laajemmin muiden lasten kanssa. (Hayes & Höynälänmaa 1985, 14-15.)

Montessori siirtyi Rooman slummikortteliin kokeilemaan uutta metodologiaan työläisten lasten parissa. Hän sai käyttöönsä vanhan vuokrakasarin, jonka nimeksi tuli myöhemmin ”Casa dei Bambini” eli Lastentalo. Lastentalossa oli lapsille valmistettuja erikoismateriaaleja ja heitä ohjasi lapsille tuttu henkilö. Montessori oli perehdyttänyt ohjaajan erikoismateriaalin käyttöön ja tuli aika ajoin kuuntelemaan raportteja lasten kehityksestä. Monet taloon tulleet lapset olivat lukutaidottomia ja aliravittuja, sillä he olivat kasvaneet köyhässä ja virikkeettömässä ympäristössä. Viikkojen kuluessa lapset alkoivat muuttua sosiaalisemmiksi ja osoittivat huomattavasti enemmän aktiivisuutta, eloisuutta ja luottamusta. (Hayes & Höynälänmaa 1985, 15-17; Cain 2000, 65; Association Montessori Internationalen verkkosivut.)

Lastentalo alkoi kerätä huomiota ja ihmisiä ympäri Italiaa ja myöhemmin ympäri Eurooppaa tuli katsomaan Lastentaloa sekä tapaamaan Maria Montessoria. Sen seurauksena Montessori järjesti 100 oppilaalle ensimmäisen opettajakoulutuksen Italiassa ja ystävänsä paroni Franchettin kehotuksesta kirjoitti ensimmäisen teoksensa *Il metodo della pedagogia scientifica*. (Hayes & Höynälänmaa 1985, 20; Association Montessori Internationalen verkkosivut.)

3.2 Montessoripedagogiikka Suomessa

Suomalaiset tutustuivat montessoripedagogiikkaan ensimmäistä kertaa Kööpenhaminassa pidetyssä konferenssissa vuonna 1925. Menetelmä ei herättänyt suomalaisissa kiinnostusta. Monet suomalaiset kasvattajat eivät kokeneet tarpeelliseksi muuttaa lastenhoitoa, sillä se oli eurooppalaiseen tasoon nähden varsin kehittynyttä ja arvostettua. Ajan kuluessa ensimmäiset suomalaiset päättivät mennä Montessori-opettajakurssille vuonna 1954. (Kettunen 2010, 6-7.)

Ensimmäisen kerran montessoripedagogiikkaa kokeiltiin Suomessa terapiamuotona Auroran sairaalassa vuonna 1977. Pian tämän jälkeen perustettiin ensimmäiset montessorileikkikoulut Espooseen ja Helsinkiin vuonna 1980. Siitä lähtien montessoripäiväkoteja ja -kouluja on ilmestynyt vuosien saatossa ja nykyisin niiden toimintaa ohjaa Suomen Montessoriliitto, joka on Maria Montessorin perustaman kansainvälisen organisaation Association Montessori Internationalen (AMI) jäsen. (Hayes & Höynälänmaa 1985, 117-120; Suomen Montessoriliiton verkkosivut.)

Suomen Montessoriliiton tavoitteena on ylläpitää ja kehittää montessoritoimintaa sekä edistää lasten oikeuksien huomioimista ja toteutumista yhteiskunnassa. Liitto järjestää myös ohjaajakoulutusta ja julkaisee vuosittain Montessori-lehteä. Ohjaajakoulutus järjestetään Helsingissä ja se kestää kaksi vuotta, jonka aikana koulutuksessa käydään joka toinen viikonloppu. Tällä hetkellä montessoripäiväkoteja on 42 ja -kouluja 8 ympäri Suomea. (Hayes & Höynälänmaa 1985, 117-120; Suomen Montessoriliiton verkkosivut.)

3.3 Herkkyyskaudet

Montessori on jakanut ihmisen kehityksen kuuden vuoden jaksoihin, joita on neljä. Ihmisen eri kehityskausien aikana on herkkyyskausia, joiden mukaan määräytyvät kunkin kauden kehitystavoitteet. Herkkyyskaudet ovat ajanjaksoja, jolloin ihminen osoittaa luontaista kiinnostusta tietyn asian oppimiseen ja tietyn toiminnon omaksumiseen. Ensimmäisten kuuden vuoden aikana herkkyyskaudet ovat voimakkaimmillaan ja oppiminen tänä ajanjaksona on helpompaa. Siitä syystä Montessori piti aistien kehittämistä, kielellistä kehitystä, liikkeiden koordinoitua, järjestystä ja ryhmään orientoitumista tärkeinä herkkyyskausina. (Ikonen 2001, 210; Stähle 1993, 14-15)

Aistien kehittämisen kausi alkaa jo syntymästä ja jatkuu kuuden vuoden ikään asti. Kaikki aistit herkistyvät eri toimintoihin kuten tuntemaan, kuulemaan, näkemään, haistamaan ja maistamaan. Aluksi lapsi ei tee tietoisia valintoja, mutta tietoisuuden lisääntyessä tietoisia valintoja alkaa esiintyä. Aistien avulla lapsi muodostaa maailmankuvansa. (Ikonen 2001, 210-211.)

Kielellisen kehityksen herkkyykskaudessa lapsi oppii puhuttua kieltä ja sen kielioppia. Tämä kausi alkaa jo pian syntymän jälkeen ja päättyy suunnilleen kuuden vuoden iässä. Kolmevuotiaasta eteenpäin kielen eri äänteet ja kirjoitettu kieli kuten myös kielen ymmärtäminen ja tuottaminen kiinnostavat lasta erittäin paljon. Tämä kehityskausi on yksi tärkeimmistä Montessorin mukaan. (Ikonen 2001, 210-211; Cain 2000, 68.)

Yksivuotiaasta neli-viisivuotiaaksi vallitsee liikkeiden koordinoinnin herkkyykskausi. Laajojen liikkeiden hallitseminen tapahtuu ennen hienomotorisempia tarkkuutta vaativia liikkeitä. Arkipuuhien askareiden tekeminen kotona ja päiväkodissa auttaa näiden ominaisuuksien kehittymistä. Erityisesti käsien hienomotoriikka korostuu montessoripedagogiikassa. (Ikonen 2001, 210-211; Cain 2000, 67.)

Järjestyksen herkkyykskausi sijoittuu noin yksivuotiaasta kolmanteen ikävuoteen asti. Sen aikana rutiinien toistuminen on tärkeää. Esimerkiksi ruokailu ja nukkumaanmenot sekä esineiden paikallaan pysyvyys ovat lapselle tärkeitä. (Ikonen 2001, 210-211; Cain 2000, 66.)

Sosiaalistumisen ja ryhmään orientoitumisen herkkyykskausi alkaa noin kaksi- ja puolivuotiaana ja jatkuu noin kuusivuotiaaksi. Kun lapsi on omaksunut kodistaan oman kulttuurinsa tapoja, hän on valmis siirtymään kodin ulkopuoliseen ryhmään. Lapsella on tarve kuulua ryhmään ja tulla hyväksytyksi ryhmän jäseneksi. Montessoriryhmässä on yleensä kolmesta 3-6-vuotiaita lapsia ja jokainen lapsi saa orientoitua ryhmään omassa tahdissaan. Kaikille suotu työrauha ja välineiden tarkka järjestys vapauttavat lapsen tarkkailemaan muita eri-ikäisiä lapsia. Kun lapsi tuntee olevansa valmis, hän osallistuu muiden kanssa yhteiseen työskentelyyn. (Ikonen 2001, 210-211.)

Lapsi siirtyy toiseen kehityskauteen saavuttaessaan noin kuuden vuoden iän. Kuusivuotiaan erityispiirteet tulevat esille, kun hänen ajattelunsa kehittyy konkreettisesta abstraktimpaan ajatteluun. Tästä syystä lapsi on tietoisempi todellisuudesta ja omista aistihavainnoistaan. Kulttuuri, mielikuvitus ja moraali ovat tärkeitä teemoja kuusivuotiaan herkkyykskaudessa. Kuusivuotias on myös kiinnostuneempi sosiaalisesta kanssakäymisestä, mikä näkyy hänen vuorovaikutuksessaan ja kiinnostuksessaan ryhmän toimintaan. (Ikonen 2001, 216.)

3.4 Välineistö

Välineistö on tärkeä osa montessoripedagogiikkaa, sillä se ohjaa käyttäjänsä erilaisien taitojen alkeisiin kuten kirjoittamiseen tai matematiikkaan. Välineiden tarkoitus on auttaa lasta itsensä kehittämiseen ja henkiseen kasvuun oman oppimisen ja toiminnan kautta. Välineet eivät kuitenkaan opeta lapselle taitoja vaan tärkeintä on lapsen kokemus siitä, mitä hän itse on havainnut ja oppinut. Lapselle tulee kokemus siitä, että hän olisi ikään kuin ensimmäisenä maailmassa keksinyt jotain ja tehnyt jotain uutta. Välineet voidaan jakaa eri osa-alueisiin ja kaikki välineet ovat konkreettisesti otettavissa käteen ja tunnusteltavissa ja ne muodostavat asteittain vaikeutuvan kokonaisuuden. (Ikonen 2001, 213; Ståhle 1993, 18.)

Käytännön elämän välineet kuuluvat päivittäiseen toimintaan, sillä lapset saavat valmiuksia huolehtia ympäristöstään ja itsestään, valmiuksia omatoimiseen työskentelyyn, tehtävien valintaan ja niihin valmistautumiseen sekä toisten huomioonottamiseen. Välineiden avulla annamme lapselle keinoja tehdä asioita itse. Aikuisen tehtävänä on opastaa ja avustaa tarpeen vaatiessa. Esimerkiksi pöydän kattaminen, muttereiden avaaminen ja ruuvaaminen, tiskaaminen tai purkkien avaaminen ja sulkeminen ovat käytännön elämän harjoituksia. Monia vastaavanlaisia käytännön elämän tilanteita tulee vastaan, joista lapsi pystyy suoriutumaan itse saatuaan opastusta ja ohjausta. Välineiden tuoma toistomahdollisuus takaa suoriutumisen sujuvuuden ja sen kautta lapselle rakentuu tunne hyvinvoinnista ja turvallisuudesta. (Parkkonen 1991, 39-42.)

Aistimateriaalit on tehty kehittämään lasten aistien erottelukykä. Välineet liittyvät usein painoon, haju-, tunto- tai muihin aisteihin. Aistien avulla etsitään erilaisia pareja tai sarjoja. Ohjaaja kertoo ensin eri aistimusten nimet (esim. kova ja pehmeä), minkä jälkeen lapsi voi toimia vapaasti välineiden kanssa. Toistamisen on tarkoitus tapahtua niin kauan kunnes lapsi ymmärtää eri välineen ominaisuudet. Esimerkiksi tuoksupurkit, äänirasiat, erimittaiset sauvat, erimuotoiset palikat, eripainoiset purkit ja eri pinnoituksella olevat laudat ovat aistimateriaaleja. Tämän jälkeen lapsi löytää samoja asioita omasta ympäristöstään, sarjoittaminen ja lajittelu puolestaan ohjaavat häntä matemaattiseen ajatteluun. (Ikonen 2001, 2014; Parkkonen 1991, 100-133.)

Matemaattiset välineet noudattavat samoja periaatteita kuin muut välineet. Välineiden avulla lapsi oppii matemaattiset käsitteet konkreettisesti ja saa käsityksen määristä ja luvuista sekä niiden suhteista. Peruskäsitteiden oppiminen on välttämätöntä, jotta voidaan omaksua vaativampaa tietoa. Kukin matemaattinen taso pohjautuu edellisen asian ymmärtämiseen. Välineiden avulla voidaan antaa selkeä konkreettinen kokemus eri matematiikan käsitteistä, joitten avulla voidaan sujuvammin siirtyä abstraktimmalle tasolle. Esimerkiksi numerokortit ja -alustat, numeropalapelit, laskemislokerikko ja helmet ovat matemaattisia välineitä. (Ikonen 2001, 214; Parkkonen 1991, 180)

Lapsella on luontainen kiinnostus kieleen ja sen sisältöön kuten äänteisiin, kirjaimiin ja kirjoittamiseen. Puheen oppimiselle lapsella on jo valmiiksi luotu valmisteltu ympäristö, mutta ei niinkään kirjoittamiselle ja lukemiselle. Montessori on luonut kirjoittamiselle ja lukemiselle oman osa-alueen, jonka välineet koostuvat erilaisista kirjaimista ja sanoista, sillä kirjaimet ja sanat mahdollistavat lukemisen ja kirjoittamisen. Molemmat ovat tärkeitä, jotta voidaan vastaanottaa toisten ajatuksia sekä viestittämään omiamme. Esimerkiksi kirjainkuvalaatat, hiekkamuottikirjaimet, irtokirjaimet, kirjainkortit sekä sana- ja kuvakortit ovat äidinkielen välineitä. (Parkkonen 1991, 134-179.)

Kulttuurin osa-alueeseen kuuluu monta eri teemaa kuten eläintieto, kasvitieto, maantieto, historia ja tiede sekä musiikki ja kuvataiteet. Kaikkia välineitä ja materiaaleja voi kosketella ja tutkia käsillä, sillä ne voivat olla aitoja asioita luonnosta tai malleja oikeasta ympäristöstä tai tapahtumakuluista. Esimerkiksi erilaiset kuvakortit, kartat ja liput ovat kulttuurin osa-alueeseen kuuluvia välineitä. Eri asiat myös nimetään lapselle, jotta lapsen sanavarasto ja tietämys maailmasta kasvaisivat. Kokemuksen avulla lapsen on helpompi tehdä havainnot ja sisäistää ne omaan maailmaansa. (Ikonen 2001, 216.)

3.5 Valmisteltu ympäristö

Ympäristö on olennainen osa montessoripedagogiikkaa ja se on ns. valmisteltu ympäristö. Siinä on otettu huomioon lapsen ikäkausi ja mahdollisuudet omatoimiseen työskentelyyn. Välineet ovat tärkeä osa ympäristöä, koska ne kehittävät yhtä aikaa monia aisteja kuten näköä, tuntoa, kuuloa, painon ja lämmön tunnistamista. Kalusteetkin on mitoitettu lasten mukaan ja huoneessa on ainakin yksi suuri pöytä, jonka ympärillä syödään ja työskennellään yhdessä. Aikuinen antaa lapselle mahdollisuuden kehittää aisteja ja taitoja, jotta lapsi oppisi luottamaan omiin kykyihinsä tehdä valintoja ja ratkaisuja. Siksi aikuinen antaa apua vain tarvittaessa ja tukee aina lapsen itsenäistä toimintaa. (Parkkonen 1991, 31; Ikonen 2001, 211-216.)

Montessoriympäristössä on tärkeää toteuttaa kuusi perusasiaa: vapaus, rakenne ja järjestys, todellisuus ja luonto, kauneus ja ilmapiiri, sosiaalinen harjoittelu sekä montessorimateriaali. (Parkkonen 1991, 31; Ikonen 2001, 211-216.)

Vapauden periaate tarkoittaa lapsen oikeutta liikkua ja toimia vapaasti sekä toimia sellaisissa ryhmissä kuin hän itse haluaa. Tämä tarkoittaa myös oikeutta työskennellä rauhassa ja velvollisuutta antaa toisille työskentelyrauha. Perussääntönä on, ettei toisen työhön saa puuttua ilman lupaa. Montessoriluokassa on rakennetta ja järjestystä, jotta lapset voivat sen avulla luoda omaa sisäistä järjestystä ja älyä. Välineiden kuuluu olla lasten ulottuvissa. Erytisen tärkeä osa pedagogiikka on se, että välineet ovat aina sijoitettu samaan paikkaan ja ne löytyvät samasta paikasta. Tämän takia välineet palautetaan aina omaan paikkaansa. (Parkkonen 1991, 31; Ikonen 2001, 211-216; Association Montessori Internationalen verkkosivut.)

Montessoriluokassa tulisi olla mahdollisuuksien mukaan kasveja ja eläimiä, lisäksi lapsilla tulisi olla mahdollisuus liikkua ulkona. Luonnon kautta lapsi oppii erottamaan elävän ja elottoman ja oppii näin arvostamaan elämää. Todellisuus tulee sen sijaan ilmi työvälineissä, joiden kautta lapset oppivat ymmärtämään todellisuuden rajat. Kauneudella ja ilmapiirillä tarkoitetaan materiaalien ja kalusteiden laatua ja rakenteita. Värien tulisi olla keskenään harmonisia ja ilmapiirin kutsuva ja lämmin. Tarkoitus on kannustaa lasta ja innostaa työskentelyyn. (Parkkonen 1991, 31; Ikonen 2001, 211-216.)

Luokkahuone on lasten oma ympäristö ja heillä on siitä myös jossakin määrin vastuuta, jonka he jakavat keskenään. Montessoriperiaatteen mukaan ryhmässä on erikäisiä lapsia ja sosiaalinen harjoittelu on tärkeä osa sitä. Isommat oppivat auttamaan pienempiä ja pienemmät oppivat seuraamalla isompien työskentelyä. Niin vanhemmat kuin nuoremmatkin lapset oppivat auttamaan toisiaan, mutta myös pyytämään apua toisiltaan. Lapset tulevat toimeen luontevasti ja samanaikaisesti oppivat toimimaan ryhmässä itsenäisemmin ilman aikuisen apua. (Ikonen 2001, 212-213.)

3.6 Montessoripäiväkoti Aurinkoleijona

Haastattelin Salon Halikossa sijaitsevan Montessori-päiväkoti Aurinkoleijonan johtajaa Päivi Isopuroa saadakseni tietoa siitä, miten juuri kyseisessä päiväkodissa toteutetaan montessoripedagogiikkaa. Montessoriliitto ei valvo montessoripäiväkoteja, joten päiväkotien välillä saattaa esiintyä vaihtelua. Montessoriliitto on kuitenkin asettanut tietyt kriteerit. Montessoriohjaajia pitää olla vähintään yksi 21 lasta kohden ja kaksi ohjaajaa olisi suotavaa. Päiväkodissa tulisi olla myös asianmukaiset montessorivälineet, joita on tasapuolisesti eri tehtäviin. Ohjaajat oppivat välineiden kriteerit montessoriohjaajakoulutuksessa. Lapsille pitää myös antaa työskentelyaikaa montessoriperiaatteiden mukaisesti.

Isopuron mukaan Aurinkoleijonassa päiväkodin arki kuluu seuraavasti: aamupala, työskentelyaika, piiri, lounas, nuoremmat nukkumaan ja vanhemmat menevät ulos, välipala ja lopuksi työskentelyaikaa. Työskentelyajalla lapset touhuavat montessorivälineillä. Ihanteellinen työskentelyaika aamulla olisi kolme tuntia, kun taas illalla se jää puoleentoista tuntiin. Keskeytymättömän työskentelyajan toteutuminen koetaan tärkeäksi, mutta myös haasteeksi, ja siihen pyritään kiinnittämään huomiota.

Ohjaajan tehtävä montessoripedagogiikassa keskittyy havainnointiin ja lapsen tukemiseen omatoimisuuteen. Havainnoinnin avulla ohjaaja osaa ottaa lapsen herkkyyskaudet huomioon ja siten ohjata lasta herkkyyskauden mukaisiin tehtäviin tai harjoitteisiin. Havainnointi on haastavaa ja monet ohjaajat kokevat tärkeäksi kehittää sitä. Isopuron mukaan kaikki arkipuuhat ja käytännön elämän työt kuten kukkien kastelu,

siivoaminen ja ruuanlaitto ovat lasten suosiossa. Vastuun antaminen on lapsille tärkeää ja omatoimisuutta halutaan korostaa.

Henkilökunnalla on käytössä työkortit eli ns. kontrollikirja, jonka avulla lapsen kehitystä seurataan. Jokaisella lapsella on oma työkorttinsa, jossa näkyy, missä harjoituksissa ja tehtävissä hän on onnistunut ja mitä on vielä saavuttamatta. Kirjassa taidot ja harjoitukset on jaettu eri osa-alueisiin, joita halutaan kehittää tasapuolisesti. Kaikissa harjoituksissa ja tehtävissä on progressiivisuutta. Ohjaajat tekevät aina kirjaan merkinnän, kun lapsi onnistuu eri tehtävissä ja harjoituksissa.

Isopuro kertoi, että valmisteltu ympäristö on otettu huomioon Aurinkoleijonassa montessoripedagogiikan periaatteiden mukaisesti. Päivän lopuksi ohjaaja siivoaa kaikki tavarat paikoilleen ja tarkastaa, että kaikki on kunnossa. Kaikki rikkinäiset tai vialliset tavarat myös korjataan. Päiväkodissa jokaisella esineellä on oma paikkansa ja tehtävänsä, mistä lapsetkin pitävät huolta.

Aurinkoleijonassa tärkeintä on suhtautuminen lapseen. Lasta kuuluu kohdella kunnioittavasti ja lapsia on lähestyttävä sillä asenteella, että kaikki lapset voivat oppia. Jokaisella lapsella on omat oppimistapansa, jotka on vain löydettävä. Montessorivälineet ovat hyvä työkalu oppimistapojen löytämiseksi. Ohjaajassa korostuu myös hänen havainnointitaitonsa, sillä hänen tehtävänä on opastaa lasta oikeaan suuntaan. On kuitenkin haastavaa saada lisää montessoriohjaajia. Ohjaajakoulutus maksaa noin 9000 euroa ja järjestetään Helsingissä, mikä tuo omat ongelmansa.

Aurinkoleijonassa esiopetus näkyy erityisesti tehtävissä ja harjoituksissa, jotka ovat vaativampia luonteeltaan. Esiopetusikäisillä lapsilla on myös esiopetushetki kerran viikossa, jolloin opitaan työskentelytaitoja koulua ja elämää varten. Esiopetusikäiset käyvät muita lapsia enemmän retkillä lähiympäristössä ja osallistuvat yöleirikouluun. Aurinkoleijonassa esiopetus näkyy myös montessoripedagogiikan tavoin joka hetkessä. Vanhemmat lapset työskentelevät nuorempien lasten kanssa ja kaikki voivat kokeilla haastavampia välineitä oman kykynsä mukaan.

Isopuron mukaan montessoripedagogiikasta poikkeavia käytäntöjä Aurinkoleijonassa on muutama. Aurinkoleijonassa on leluja ja henkilökunta tukee lapsen leikkiä. Leik-

kiminen koettiin tärkeäksi lapsen kehitykselle ja lelut tukevat lasten leikkiä. Aurinkoleijonassa on myös joka viikko teemapäiviä, jotka koostuvat mm. musiikista, liikunnasta ja taiteesta. Henkilökunnasta jokaisella on oma vastuualueensa ja he varmistavat, että teemapäivät toteutuvat.

Aurinkoleijona on ollut yhteistyössä Salon kunnan kanssa 15 vuotta. Aluksi yhteistyö oli haastavaa, mutta nykyään Aurinkoleijona kokee yhteistyön hyväksi. Päiväkodissa on myös käynyt kunnan työntekijöitä tutustumiskäynnillä. Salon seudulla montessoripedagogiikan kysyntä on kasvanut ja Salon Halikkoon on perustettu toinen yksikkö vastaamaan tätä tarvetta.

4 KASVATUSKUMPPANUUS

4.1 Kasvatuskumppanuuden määrittelyä

Kasvatuskumppanuus on henkilöstön ja vanhempien tietoista sitoutumista ja toimimista lapsen kasvun, kehityksen ja oppimisen tukemiseksi. Kasvatuskumppanuus lähtee lapsen tarpeista ja tavoitteena on, että lapsi tulee nähdyksi kokonaisvaltaisesti. Vanhemmilla on ensisijainen kasvatusoikeus ja -vastuu, henkilöstöllä ammatillinen tieto ja osaaminen. Molemmilla on samankaltaiset, mutta sisällöltään erilaiset tiedot ja taidot toimia lapsen kanssa. Tasavertainen vuorovaikutus vanhempien ja henkilöstön välillä on kasvatuskumppanuuden lähtökohta. Esiopetuksen huoltajien osallisuutta korostetaan lainsäädännössä (Perusopetuslaki 3 § 3 mom. 628/1998). (Varhaiskasvatus suunnitelman perusteet 2005, 31.)

Henkilöstöllä on vastuu luoda kasvatuskumppanuudesta luonteva osa lapsen varhaiskasvatusta. Erityisen tehtävän kasvatuskumppanuus saa silloin, kun vanhemmat eivät osaa tai jaksa riittävästi tukea omaa lastaan. (Varhaiskasvatus suunnitelman perusteet 2005, 31; Rimpelä 2013, 32.)

Päiväkodissa kasvatuskumppanuuden rakentuminen alkaa tutustumiskäynnistä ja aloituskeskustelusta, mutta päivittäiset kohtaamiset ovat läsnä koko lapsen päivähoidon ajan. Yhteisen vuoropuhelun toteutuminen vanhemman tuodessa ja hakiessa lapsen on tärkeää, koska silloin voidaan jakaa lapsen kertomuksia päivästä, ajatuksista ja tunteista. Päivittäinen vuoropuhelu helpottaa arkaluontaisemmista ja hankalimmista asioista puhumista puolin ja toisin. Luottamuksellinen ja syvenevä vuorovaikutus edistää aina lapsenkin hyvinvointia. (Kaskela & Kekkonen 2006, 43-45.)

Kasvatuskeskustelu on myös keskeinen osa kasvatuskumppanuutta, koska vuorovaikutuksellisen suhteen syveneminen joko mahdollistuu tai estyy. Jokaisesta lapsesta on tehty varhaiskasvatuksen suunnitelma yhteistyössä vanhempien kanssa. Sen toteutumista arvioidaan säännöllisin väliajoin. Kasvatuskeskustelut tulisivat olla areena, johon vanhemmat voivat luontevasti palata keskustelemaan omista ajatuksistaan, odotuksistaan ja tunnelmistaan. Kasvattajan tehtävänä on välittää oma ymmär-

ryksensä ja tietämyksensä lapsesta, jotka perustuvat lapsen havainnointiin. Useimmille vanhemmille on tärkeää kasvattajan ja lapsen suhde, sillä se kasvattaa heidän luottamustaan päivähoitoon ja sen työntekijöihin. (Kaskela & Kekkonen 2006, 45-46.)

4.2 Kasvatuskumppanuutta ohjaavat periaatteet

Kaskelan ja Kekkonen kirjassa Kasvatuskumppanuus kannattelee lasta (2006) on tuotu esille neljä periaatetta, jotka ohjaavat kasvatuskumppanuutta: kuuleminen, kunnioitus, luottamus ja dialogi.

Vuoropuhelussa kuuntelu ja kuunteleminen ovat keskeisiä asioita, koska ne näyttyvät toiselle aitona kiinnostuksena, empaattisuutena ja rehellisyytenä. Turvallisen ja myönteisen ilmapiirin luominen on tärkeää, sillä se onnistuu osaksi kuuntelun kautta. Saarnaaminen, luennoiminen, kritisoiminen, syytteleminen ja olettaminen eivät edistä vuorovaikutuksellisen suhteen luomista. (Kaskela & Kekkonen 2006, 32-33.)

Jokaisella on myös halu tulla hyväksytyksi sellaisena kuin on. Kunnioitus on arvostamista ja hyväksymistä, mikä ilmenee ajatuksina ja tekoina. Avoimuus ja myönteisyys auttavat kunnioituksen esille tuomista. Sen sijaan kunnioituksen puute näkyy toisen mitätöimisena ja selän kääntämisenä. Tarkoituksena on luoda hyvä ja aito vuorovaikutuksellinen suhde, jossa kunnioituksella on tärkeä osa. (Kaskela & Kekkonen 2006, 34-35.)

Luottamuksen synnyttämiseen tarvitaan aikaa, mutta se rakentuu myös kuulemisen ja kunnioituksen periaatteista. Tarvitaan myös yhteisiä kohtaamisia ja keskusteluita vanhempien kanssa. Varsinkin vanhemmissa herää luottamuksen ja turvallisuuden tunne, kun työntekijä osoittaa tietämystä lapsesta. Tämän lisäksi luottamukseen vaikuttavat aikaisemmat muistot ja kokemukset samankaltaisista tilanteista ja asioista. Siksi eri ihmiset tarvitsevat eripituisen ajan luottamuksen syntymiseen. (Kaskela & Kekkonen 2006, 36-37.)

Dialogissa halutaan luoda yhteistä ymmärrystä ja sovitetaan yhteen erilaisia tulkintoja ja todellisuudesta. Se on tasa-arvoista keskustelua, jossa ajatellaan, puhutaan ja toimitaan yhdessä. Dialogisessa keskustelussa voidaan olla eri mieltä, suorapuheisia ja rehellisiä, koska dialogisuus perustuu kuulemiseen ja kunnioitukseen. Tärkeää on luoda hyvä keskusteluympäristö työntekijöiden ja vanhemman välillä. Jotta tämä onnistuisi, työntekijän on hyvä olla kosketuksissa ammatilliseen tietoisuuteensa. Oman elämäntarinan erottaminen asiakkaan elämäntarinasta niin tietoisesti kuin emotionaalisestikin helpottaa luomaan kunnioittavaa ja kuuntelevaa vuoropuhelua. (Kaskela & Kekkonen 2006, 38-40.)

4.3 Toimivan kasvatuskumppanuuden toteutuminen

Päivähoidon henkilökunnan näkemykset ja uskomukset kasvatuskumppanuudesta ovat kasvatuskumppanuuden toteutumisen kannalta keskeisiä tekijöitä. Esimerkkejä henkilökunnan uskomuksista ovat uskomukset kasvatuksesta ja sen tavoitteista sekä näkemykset hyvistä kasvatusten menetelmistä, hyvästä lapsuudesta ja vanhemmuudesta ja perheen tehtävistä. Uskomuksiin olisi tärkeä paneutua ja tiedostaa ne, sillä kumppanuustoiminta perustuu pitkälti näihin uskomuksiin. Päiväkodissa oleva kumppanuuden resurssivaatimus on myös kasvatuskumppanuuden toteuttamiseen vaikuttava tekijä ja kasvatuskumppanuuden on koettu olevan jossain määrin ajan antamista vanhemmille. Aikaa vanhempien kohtaamiseen tulisi jäädä riittävästi ja siksi henkilökunnan määrän tulisi olla riittävä. Henkilökunnan tulisi osata myös tunnistaa vanhemmissa ”kumppanuusvalmius”, sillä vanhemmilla on erilainen valmius rakentaa kasvatuskumppanuutta. (Leino 2006, 31-35.)

Owenin, Waren ja Barfootin tutkimuksessa (ks. Lehtipää 2007) tuli esille, että äidin ja päivähoidon työntekijän välinen vuorovaikutus ja keskustelu olivat positiivisesti yhteydessä sekä työntekijän ja lapsen että äidin ja lapsen väliseen vuorovaikutukseen. Lapsen kokemuksista ja käyttäytymisestä käyty keskustelu vanhemman ja työntekijän välillä näytti vaikuttavan myönteisesti lapsen kasvuun yhteisönsä jäsenenä. (Lehtipää 2007, 4.)

Kasvatuskumppanuus ei aina toteudu halutulla tavalla. Christenson (ks. Lehtipää 2007) on koonnut katsausartikkelissaan yhteistyön mahdollisia esteitä, joita olivat vanhempien riittämättömyyden tunteet, passiivisen roolin ottaminen, epäluulot sekä roolimallien ja tiedon puute. Alasuutarin (ks. Lehtipää 2007) mukaan perheen yksityisyyden tai sen tietojen vähättely rikkoo yhteistyösuhdetta. Ammattilaisia ei välttämättä haluta vanhemmuuden ja perheen alueelle, koska se voidaan kokea henkilökohtaiseksi. Vanhempien voi olla vaikea ajatella itseään samalle tasolle päivähoidon työntekijöiden kanssa, mikä vaikuttaa vanhempien kokemukseen päivähoitohenkilökunnan helposti lähestyttävyydestä ja tasavertaisesta kumppanuudesta. (Lehtipää 2007, 6.)

4.4 Vanhempien taustan vaikutus

Hyvän kumppanuussuhteen luomisessa on hyvä korostaa vanhempien taustaa ja sen vaikutuksen huomioimista. Opettajan korkea auktoriteetti saatetaan kokea niin vahvana, että vanhemmat eivät uskalla tuoda esille omia huoliaan. Vanhempien alempi koulutustausta saattaa tuoda myös epävarmuutta yhteistyöhön ja kumppanuuden syntyä saattavat hankaloittaa kieliongelmat. Tämän lisäksi vanhempien sosioekonominen tausta, arvot ja opettajan käsityksistä poikkeavat kasvatustenetelmät saattavat vaikuttaa negatiivisesti kumppanuussuhteen avoimuuteen. (Leino 2006, 34.)

Maahanmuuttajaperheiden kanssa tehtävään kasvatuskumppanuuteen on myös kiinnitettävä erityistä huomiota, sillä he eivät tunne esiopetuksen tavoitteita, menetelmiä ja sisältöjä. Suomalainen kulttuuri saattaa olla heille vierasta, välillä jopa sekavaakin. Siksi päiväkodin henkilöstö kantaa vastuuta perheiden kotoutumisen edistämisestä ja välittää tietoa suomalaisesta yhteiskunnassa elämisestä sekä ihmisten oikeudesta säilyttää ehjä identiteetti. Henkilöstön on osattava kertoa asioista maahanmuuttajille laajemmin kuin kantaväestölle. Yhteistyölle on varattava aikaa. Perheiden kotoutumista edistävä työ edellyttää vanhemmuuden tukemista ja riittävän informaation jatkamista. Yhteistyö on prosessi, jonka tavoitteena on vahvistuva vanhemmuus ja kyky toimia suomalaisessa yhteiskunnassa lapsen eduksi. (Ikonen 2001, 185.)

Perheen kohtaamisessa lähtökohtana ovat avoimuus, tasavertaisuus kuten myös kuunteleminen, kunnioitus ja luottamus. Vanhemmilla saattaa olla vaikeuksia suomen kielessä ja yhteistä kieltä ei välttämättä löydy henkilöstön kanssa. Siitä huolimatta vanhemmat saattavat painottaa hyvää suomen kielen taitoa ja kieltäytyä tulkista. Tulkista kieltäytyminen johtuu usein itsekunnioituksesta ja ajatuksesta, että on selvittävä suomen kielellä. Vanhemmat voivat myös kokea epäluuloisuutta tulkkia kohtaan eivätkä halua ulkopuolista kuuntelijaa. Mutta vaikka toinen vanhempi osaisikin suomea hyvin, molempien vanhempien näkemykset ovat yhtä tärkeitä. (Lehtinen 2015)

5 TUTKIMUKSEN TEKEMINEN

5.1 Tutkimustehtävä ja -menetelmä

Tutkimustehtäväni oli tutkia, millä tavalla vanhemmat olivat kokeneet Montessori-päiväkoti Aurinkoleijonan esiopetuksen. Halusin selvittää, minkälainen käsitys ja tietämys vanhemmilla oli montessoripedagogiikasta ja minkälaisia motiiveja heillä oli valita montessoripäiväkoti. Vanhempien kokemukseen liittyy myös vahvasti kasvatuskumppanuus. Siksi halusin tutkia, kuinka se on toteutunut ja mitä kasvatuskumppanuus vanhemmille merkitsee.

Tutkimukseni oli kvalitatiivinen eli laadullinen tutkimus. Valitsin kvalitatiivisen tutkimuksen, koska halusin kuulla vanhempia mahdollisimman hyvin ja halusin, että vanhempien kokemus ja ääni korostuisivat opinnäytetyössäni. Kvalitatiivisen tutkimuksen ominaisuudet sopivat opinnäytetyöhöni. Kvalitatiivisessa tutkimuksessa aineisto kerätään tutkittavilta vuorovaikutussuhteessa, tutkimus tapahtuu luonnollisessa ympäristössä, huomio on tutkittavien näkökulmassa, merkityksissä ja näkemyksissä sekä tavoitteena on ymmärrys tutkittavasta ilmiöstä. (Kananen 2014, 18.)

Kvalitatiivinen tutkimus tarkoittaa tutkimusta, jossa ei käytetä tilastollisia menetelmiä tai muita määrällisiä keinoja. Laadullisen tutkimuksen tavoitteena on tutkittavan ilmiön kuvaaminen, ymmärtäminen ja tulkinnan antaminen. Tutkimuskohteena on yksittäinen tapaus, josta pyritään saamaan mahdollisimman paljon tietoa. Tiedonkeruun ja analysoinnin suorittaa tutkija, jolla on suora kontakti tutkittavan kanssa. Laadullinen tutkimus on usein kuvailevaa ja tutkimusmenetelmät induktiivisia eli edetään yksittäistä havainnoista tuloksiin. (Kananen 2014, 18-20; Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2007, 160.)

5.2 Teemahaastattelu ja kohderyhmä

Tiedonkeruumenetelmäksi muodostui teemahaastattelu, koska koin sen kaikkein luotettavimmaksi tiedonlähteeksi ja se on myös laadullisen tutkimuksen yksi päämenetelmistä. Halusin saada tietoa vanhemmilta henkilökohtaisesti ja perehtyä juuri heidän näkemyksiinsä aiheesta. Haastattelussa esiintyy tiettyä joustavuutta, mikä mahdollistaa kysymysten vastausten tarkentamisen ja eri aiheisiin palaamisen. Haastattelulla on myös mahdollisuus motivoida tehokkaasti kohdehenkilöitä verrattuna muihin tiedonkeruumenetelmiin. (Kananen 2014, 71; Hirsjärvi & Hurme 2011, 36.)

Haastattelu edellyttää tutkijan ja tutkittavan fyysistä läsnäoloa ja teema puolestaan tarkoittaa laajempaa kokonaisuutta. Teema on aihe, josta keskustellaan. Teemahaastattelussa tutkija pyrkii kasvattamaan ymmärrystään haastateltavan avulla. Haastattelu tapahtuu haastateltavan ehdoilla ja haastateltava kertoo vapaasti aiheeseen liittyvää kertomustaan. Tutkija esittää tarpeen mukaan tarkentavia kysymyksiä ja pitää keskustelun aihealueen sisällä. Keskustelun aikana nousee myös uusia aihealueita, joihin kannattaa tarttua ja kysellä niistä lisää. Tutkijalla täytyy olla hallussa teemat, jotka laaditaan ennen haastatteluja. Haastattelurungon laatiminen on olennainen osa teemahaastattelua. (Kananen 2014, 76-77.)

Valitsin kohderyhmäksi vanhemmat, koska he olivat tutkimuksen kannalta kaikkein luotettavin ja asiantuntevin tietolähde heidän omista kokemuksistaan. Kohdehenkilöt olivat Montessori-päiväkoti Aurinkoleijonan esikouluikäisten vanhempia. Päiväkodin johtaja avusti minua valikoimaan vanhemmat, sillä hän tiesi vanhemmat, joiden lapset käyvät nimenomaan esiopetuksessa. Päiväkodin johtaja otti myös yhteyttä vanhempiin ja ilmoitti, että teen haastattelua opinnäytetyötäni varten. Tämän jälkeen sovin vanhempien kanssa haastattelun ajan ja paikan.

5.3 Aineiston keruu

Valmistauduin haastatteluihin kokoamalla eri teema-alueet ja käymällä läpi omaa rooliani haastattelijana. Tein myös haastatteluja varten tukikysymyksiä, jotka pyrin jättämään suuntaa antaviksi. Käytin haastatteluaineiston keräämisessä älypuhelimien nauhuria, jonka kanssa sain erittäin laadukkaat ääninauhoitteet. Haastattelut toteutin pääosin haastateltavien kotona, sillä halusin tehdä haastattelut mahdollisimman vaivattomiksi vanhemmille ja heille tutussa ympäristössä. Pyrin myös olemaan omalla toiminnallani mahdollisimman joustava kuitenkin häiritsemättä itse haastattelua.

Kaikissa haastatteluissa istuimme pöydän äärellä. Aluksi esittäydyin ja kerroin, missä ja miksi opiskelen sekä minkä takia teen haastattelun. Kerroin myös opinnäytetyön rakenteesta ja haastattelujen osuudesta opinnäytetyössäni. Haastattelutilanteessa pyrin olemaan rennon oloinen ja kohdentaa tarkkaavaisuuteni vanhempien puheeseen. Pyrin myös suhtautumaan mahdollisimman neutraalisti vastauksiin ja esitin tarvittaessa lisäkysymyksiä. Haastattelun jälkeen kerroin, että jos vanhemmat ovat kiinnostuneita opinnäytetyöstä, he voivat ottaa yhteyttä Aurinkoleijonan johtajaan.

Litteroin kaiken kerätyn aineiston eli muutin ääninauhoitteet tekstimuotoon käyttäen apuna litterointiohjelmaa. En ottanut huomioon eleitä, äänenpainoja tai taukoja. Aloitin litteroimaan opinnäytetyötäni välittömästi haastattelut tehtyäni. Kun olin saanut ääninauhoitteet litteroiduiksi, tulostin haastattelut ja erittelin ne toistaan.

5.4 Tutkimuksen luotettavuus ja eettisyys

Tutkimuksen luotettavuuteen vaikuttaa monta erilaista asiaa. Mittausmenetelmän tutuus, väsymys, emotionaalinen rasitus, mittaus tilan fysiologiset tekijät, koehenkilön terveydentila, ihmisen muistin epävakaisuus, mittauksen suorittajan kokeneisuus ja koehenkilön omatoimisesti hankkimat ylimääräiset tiedot ovat kaikki tutkimuksen luotettavuuteen vaikuttavia tekijöitä. Tämän tutkimuksen kannalta oma kokemukseni vaikuttaa kaikkein eniten käsillä olevan tutkimuksen luotettavuuteen. Teen ensimmäistä kertaa tutkimusta ja tutkimuksellisia haastatteluja. Haastattelujen haittapuoleksi ja luotettavuutta heikentäväksi tekijäksi mainitaan usein haastateltavien taipu-

mus antaa sosiaalisesti hyväksyttäviä vastauksia. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2009, 206-207; Thyer 2010, 363.)

Tutkimuksen eettisyys perustuu luottamuksellisuuteen ja tutkija vastaa sen noudattamisesta. Ennen kuin aloitin tutkimusaineiston keräämisen, hain tutkimusluvan päiväkotia Aurinkoleijonalta. Tutkimusluvan yhteydessä lupauduin pitämään henkilötiedot salassa ja esittämään tutkimuksen tulokset niin, ettei yksittäisiä henkilöitä voi tunnistaa. Kerroin haastateltaville tutkimuksen tavoitteen, menetelmät ja heidän oikeutensa säilyä anonyymeinä.

Kysyin lupaa nauhoittaa haastattelu ja kerroin haastateltaville, miten haastatteluaineistoa käytetään tutkimuksessa. Kaikilla haastateltavilla oli oikeus keskeyttää haastattelu milloin tahansa ja kieltää haastatteluaineiston käyttö.

Aineistosta poistettiin kaikki suorat tunnisteet, jotka viittaisivat haastateltaviin. Näitä ovat esimerkiksi nimet, osoitteet ja sähköpostiosoitteet. Henkilöiden nimet muutettiin myös peitenimiksi anonyymiteetin takaamiseksi. Kaikki haastatteluiden nauhoitukset hävitettiin opinnäytetyön valmistuttua.

6 TULOSTEN TULKINTA

Kävin haastattelut läpi useaan kertaan ja alleviivasin tekstistä esillä nousseita teemoja, jotta minulle muodostuisi kokonaiskuva aineistosta. Käytin analyysissäni teemoittelua, jossa laadullinen aineisto pilkotaan ja ryhmitellään erilaisten aihepiirien mukaan. Lajittelin tekstistä nousseet teemat montessoripedagogiikka- ja kasvatuskumppanuusteemoihin, sillä tutkimustehtäväni ja sen myötä haastatteluni käsittelivät näitä teemoja. Lisäsin varasin myös yhden osion myös muille teemoille, joita tuli esille haastatteluissa.

6.1 Montessoripedagogiikka

Vanhempien mielestä lapsilähtöisyys ja yksilöllisyys tuntuivat olevan kaikkein tärkeimmät osat montessoripedagogiikkaa. He kuvailivat lapsilähtöisyyden ja yksilöllisyyden erilaisin tavoin. Erilaisia esille tulleita näkökulmia olivat lapsen kunnioittaminen ja työskenteleminen lapsen tarpeita ajatellen. Vanhemmat kokivat, että montessoripedagogiikan arvot, periaatteet ja uskomukset vastasivat heidän arvojaan.

Toisena asiana esille tulivat herkkyykskaudet ja montessorivälineet. Vanhemmat kuvailivat pedagogiikan pääpiirteitä esimerkiksi sen mukaan, mihin välineitä käytetään ja miksi. Heillä ei ollut yksityiskohtaista tietoa vaan pikemminkin summittaisia käsityksiä. Tiedettiin, mitä herkkyykskaudet ja välineet ovat sekä miten niitä käytetään hyödyksi päiväkodin toiminnassa. He toivat esille, kuinka välineet tarjosivat opetukselle konkreettisuutta. Joitakin satunnaisia yksityiskohtaisempia asioita heille oli jäänyt mieleen, kuten matemaattiset montessorivälineet ja käytännön elämän välineet:

”...lapset oppii helposti siit mikä kiinnostaa sitten. Sitä koitetaan vähä painottaa plus heil on sit siin niit omia välineitä”

Valmistavan ympäristön piirteitä he toivat esille erilaisten kysymyksien yhteydessä. He eivät itse maininneet mitään valmistavasta ympäristöstä, mutta he kertoivat, että eri-ikäiset lapset toimivat keskenään ja vanhemmat lapset auttavat pienempiä lapsia. Kaikilla on yhteiset säännöt ja käytöstavat ja jokaiselle annetaan työskentelyrauha.

Haastateltavat nostivat myös vahvasti esille ilmapiirin, joka oli heidän mielestä poikkeuksellinen. Ilmapiiri oli heistä kannustava ja turvallinen heidän lapsilleen.

Montessoriesiöpetus oli vanhempien mielestä toimiva, mutta tarkempaa käsitystä ei minulle haastattelujen perusteella siitä muodostunut, kuin että sitä pidettiin erittäin tärkeänä asiana lapselle. Vanhemmat tunnistivat kuitenkin sen, että montessoripedagogiikassa esiöpetus ei rajoitu lapsen ikään ja että jokaisen lapsen kehitystä tuetaan lapsen oman yksilöllisen tason mukaan. Lisäksi vanhemmat tiesivät myös Aurinkoleijonan esiöpetuksen viikoittaisen keston ja määrän.

Vanhempien mielestä esiöpetuksen tarkoituksena on valmistaa lasta koulua varten. Tämän kautta tulivat esille odotukset esiöpetusta kohtaan. Sosiaaliset taidot ryhmässä ja itsenäistyminen koettiin tärkeiksi ominaisuuksiksi, kuten myös itseluottamus ja rehellisyys. Lukemisen ja kirjoittamisen mainittiin olevan olennaisia, mutta niiden oppimista ei koettu välttämättömiksi esiöpetuksen aikana. Kiusaaminen tuli myös esille haastatteluissa ja sitä haluttiinkin ehkäistä. Ei haluttu, että lapsesta tulee kiusaaja ja toisaalta haluttiin, että lapsi puuttuu kiusaamiseen, jos sellaista ilmenee.

Vanhemmat olivat aluksi kuulleet montessoripedagogiikasta tutun, sukulaisen tai koulutuksensa kautta. Tämä lisäsi vanhempien mielenkiintoa tutustua pedagogiikkaan, ja ennen montessoripedagogiikkaan tutustumista montessoripedagogiikka luokiteltiin steinerpedagogiikan kanssa ikään kuin samaan ryhmään. Vanhemmat olivat kaikki tutustuneet jollakin tavalla montessorikirjallisuuteen Montessori-lehden, kirjojen tai päiväkodin kautta. Heillä oli myös kiinnostusta oppia lisää montessoripedagogiikasta ja perehtyä siihen syvällisemmin. Erityisesti vanhemmat halusivat perehtyä Aurinkoleijonan toimintaan kokeilemalla erilaisia montessorivälineitä. Tämän lisäksi useat vanhemmat kertoivat, että he ajattelivat tutustua pedagogiikkaan ennen haastatteluja, mutta näin ei kuitenkaan käynyt.

6.2 Kasvatuskumppanuus

Vahvimpana teemana vanhempien vastauksista nousi esille luottamus. Jokainen vanhemmista koki luottavansa juuri Aurinkoleijonan henkilökuntaan ja heidän ammattitaitoonsa. Henkilökunta koettiin ammattitaitoiseksi ja rehelliseksi. Kokemuksena oli myös, että jokainen henkilökunnan jäsen on perehdytetty Aurinkoleijonan toimintaan ja että työntekijät toimivat sanojensa mukaisesti. Luottamuksen tunne tuli vanhemmille erityisesti päivittäisistä kohtaamisista ja kasvatustilanteista. Kasvatustilanteet koettiin erittäin avoimiksi ja joustaviksi, ja vanhemmat korostivat, kuinka tärkeää heille oli, että henkilökunta tuntee heidän lapsensa:

”Miten sä koet sen ohjaajan ja aikuisen roolin siellä päiväkodissa? Mikä heidän tehtävä on? Mitenhä sen osais sanoo. Juurikin siihä mä luotan ku vuoreen.”

Vanhempien mukaan kommunikaatio sisälsi kuuntelemista ja mielipiteen kysymistä. Yhteydenpito ja tiedonkulku eri menetelmin olivat myös tärkeä. Vanhemmat mainitsivat informaation välineinä puhelimen, sähköpostin, MUKSUNKIRJAN^{TM} sekä vanhempainillat. Päivittäiset kohtaamiset olivat tärkeä osa kommunikaatiota. Hymyileminen ja tervehtiminen olivat olennainen tekijä arkikohtaamisissa, mutta erityisesti keskustelu lapsesta työntekijän ja vanhemman kesken. Tulkitsin, että vanhemmat haluavat keskusteluissa tulla kuulluiksi. Toisaalta keskustelut eivät aina toteutuneet ja tämä koettiin negatiivisena asiana. Sain kuulla myös muutaman positiivisen muiston, jotka olivat arkisia tilanteita ja joilla oli suuri merkitys luottamuksen rakentamisen kannalta.

Henkilökunnan tietämys lapsesta ja kiinnostuksen osoittaminen lasta kohtaan tulivat vahvasti esille. Vanhemmat halusivat, että henkilökunta tuntee heidän lapsensa hyvin ja osoittaa mielenkiintoa lapseen. Arkikohtaamiset ja kasvatustilanteet olivat vanhempien mielestä tärkeitä tilanteita, joissa henkilökunnan tietämys lapsesta pitää näkyä. Lisäksi VASU-keskustelut olivat vanhemmista avoimia keskustelutilanteita, joissa voi myös puhua omista henkilökohtaisista tilanteista, jotka vaikuttavat omaan lapseen:

”mikä on tehnyt niistä keskusteluista [VASU] antoisia? Ku mä huomaan, et se ohjaaja on miettiny ja tuntee mun pojan ja on vähän analysoinut erilaisia juttuja. Minkä takia hän tekee näin ja mikä on normaalia siihen vaiheeseen...”

Vanhemmat kertoivat, kuinka he havainnoivat Aurinkoleijonan toimintaa ja sanoivat, että ilmapiirillä on suuri merkitys luottamuksen syntymiseen päiväkotia kohtaan. Heistä ilmapiirin pitää olla tietynlainen, mutta en saanut tarkempaa käsitystä siitä, millaista ilmapiiriä he tarkoittivat. Vanhemmat kertoivat seuraavansa lastensa mielentilaa päiväkodissa. Jos lapsen mielentila oli huono, he seurasivat päiväkodin toimintaa tarkemmin. Vanhemmat ottaisivat myös yhteyttä päiväkotiin, jos heillä olisi erimielisyyksiä päiväkodin toiminnan kanssa.

Halusin tietää, millä tavalla päiväkoti otti erilaisuuden huomioon. Vanhempien mielestä erilaisuus otettiin parhaiten huomioon, kun erilaisuutta ei otettu ollenkaan huomioon. Erilaisuus tulisi tiedostaa, mutta suhtautuminen siihen ei tulisi olla poikkeavaa, joten erilaisuuden hyväksyminen tuntui olevan asian ydin:

”Millä tavalla päiväkoti on ottanut erilaisuuden huomioon tai millä tavalla he ovat suhtautuneet siihen? Ne on ottanu sen huomioon niin ettei ne korosta sitä. Sitä ei huomioida mitenkään erityisesti....Se on hyvin avointa ja meist ei oo tehty mitään erityisnumeroa.”

6.3 Muut teemat

Haastatteluissa yksityisen ja kunnallisen päiväkodin vastakkainasettelu nousi esille varsin vahvasti. Halusin kuulla vanhemmilta perusteluita, miksi he olivat valinneet juuri montessoripäiväkodin. Vanhemmat perustelivat valintaansa Aurinkoleijonan tarjoamien palvelujen määrällä ja laadulla. Yksityisen päiväkodin resurssit koettiin paremmiksi ja he selostivat, millaisia palveluja Aurinkoleijona tarjoaa. Aurinkoleijonassa vallitsevan ilmapiirin ja työnrauhan vanhemmat kokivat erittäin positiivisiksi. Myös päivän rakenteen ja suunnitelmallisuuden olemassaolo olivat merkittäviä. Yksi vanhempi toi esille, miten negatiivinen ilmapiiri ja päivän rakenne muutamassa kunnallisessa päiväkodissa oli ollut:

”Minkä takia sinä et harkinnut kunnallista? ...Mä halusin taata mun lapselle sen hyvän pedagogisen ympäristön mut myös sen resurssipitoisen ympäristön.”

Monet vanhemmat toivoivat enemmän yhteistyötä muiden lasten vanhempien kanssa. Vastauksista tuli esille, että vanhemmilla on ollut niin negatiivisia kuin positiivisia-kin kokemuksia. Heillä oli muutama perhe, joiden kanssa he olivat olleet tekemisissä. Muiden perheiden kanssa se rajoittui päiväkotitoimintaan. Siitä huolimatta haastateltavat olisivat ottaneet yhteyttä toisiinsa, jos he olisivat kokeneet ristiriitatilanteita päiväkodin kanssa.

Päiväkodin sijainnin tärkeys tuli esille useaan kertaan ja vanhemmat kertoivatkin, että sijainnilla on tärkeä merkitys päiväkotipaikkaa valittaessa. Aurinkoleijonan sijaintia pidettiin käytännönläheisenä, sillä vanhempien työpaikka oli lähellä. Näin säästyi aikaa ja matkustamisen määrä jäi mahdollisimman pieneksi. Jos päiväkotipaikka Aurinkoleijona olisi ollut kauempana, vanhemmat olisivat harkinneet uudelleen päiväkodin valinta. Tosin he eivät osanneet kertoa tarkemmin matkan pituudesta tai muista vastaavista seikoista valinnan taustalla. Etäisyys olisi kuitenkin ollut merkittävä este montessoripäiväkodin valinnalle, vaikka vanhemmille vaihtoehtopedagoginen alkuopetus olisikin sinällään ollut harkitsemisen arvoinen vaihtoehto.

7 JOHTOPÄÄTÖKSET

7.1 Vanhempien käsitykset montessoripedagogiikasta

Vaikuttaisi siltä, että vanhemmilla on hyvä käsitys pedagogiikkaa ohjaavista arvoista ja periaatteista. Tuloksista voidaan huomata, että montessoripedagogiikan lähtökohdat ja arvot vastaavat vanhempien omia arvoja ja periaatteita kasvatuksesta. Lapsilähtöisyys ja lapsen yksilöllinen kehitys korostuvat niin vanhempien puheissa kuin montessoripedagogiikassa. Käsitykset olivat myös muuttuneet ajan kuluessa, sillä ennen lapsen sijoitusta päiväkotiin muutamit vanhemmat rinnastivat montessoripedagogiikan steinerpedagogiikkaan.

Vaikka vanhemmat eivät osanneet tuoda esille pedagogisia termejä, he kuvailivat pedagogiikan osa-alueita montessoripedagogiikan mukaisesti. Herkkyyskaudet ja välineet ovat keskeinen osa montessoripedagogiikkaa, mikä heijastui vanhempien vastauksissa. Tuntui siltä, että vanhemmat ymmärtävät herkkyyskausien ja välineiden tarkoituksen. Yksi vanhempi oli käyttänyt erästä matemaattista välinettä oman lapsen kasvatuksessa. Herkkyyskausien ymmärtäminen antaa lapselle mieluisan oppimisympäristön, jonka kautta hän saavat arvokkaita kokemuksia. Välineiden konkreettisuus auttaa näiden kokemusten luomisessa kaikilla herkkyyskauden osa-alueilla.

Valmistavasta ympäristöstä vanhemmilla ei tuntunut olevan kokonaiskuvaa, sillä he toivat lähinnä yksityiskohtia esille. Yksityiskohtia, joita vanhemmat toivat esille, olivat kuitenkin tärkeimpiä juuri montessoripedagogiikan kannalta.

Vanhemmilla oli käsitys montessoripedagogiikan esiopetuksen toteutuksesta. Esiopetus on vanhempien mielestä tavallaan sulautettu kaikkeen toimintaan, ja jokainen saa oman tarpeensa mukaan tehdä haastavampia tehtäviä tai harjoitteita. Vanhemmilla oli kuitenkin myös ns. perinteinen eli valtakunnallinen käsitys esiopetuksesta. Uskon, että syy vanhempien käsitykseen on siinä, että Aurinkoleijona ei toimi pelkästään montessoripedagogiikan mukaisesti.

Vanhempien odotukset esiopetuksesta näyttivät osittain sopivan yhteen tutkimustulosten kanssa. Kaikkein tärkeimpinä sosiaalisiin ja moraalisiin kasvatustehtäviin liittyvinä tavoitteina vanhemmat kokivat toisten huomioimisen, ryhmässä toimimisen ja itsestä ja omista tavaroista huolehtimisen.

Tuntui siltä, että vanhemmilla oli tavallisesta enemmän kiinnostusta kasvatukseen. Haastateltavilla oli ollut kosketuspintaa lapsen kasvatukseen erityisesti läheisten kautta, sillä läheiset olivat pedagogisesti kouluttautuneita. Vanhemmat vaikuttivat olevan erittäin motivoituneita tutustumaan montessoripedagogiikkaan, sillä he olivat tutustuneet siihen jo aiemmin erilaisten lähteiden kautta, ja he ilmaisivat myös halunsa perehtyä siihen entistäkin laajemmin. Niin ikään vanhemmat tuntuivat olevan erityisen kiinnostuneita itse kokeilemaan montessorivälineitä.

7.2 Kasvatuskumppanuus

Kasvatuskumppanuus-termi oli vanhemmille vieras, mutta heidän käsityksensä siitä osui kohdalleen. Kumppanuus on henkilöstön ja vanhempien tietoista sitoutumista lapsen tukemiseen ja juuri tällä tavalla vanhemmat sen ymmärsivät. Kaikki ne asiat, jotka haastateltavat toivat esille, olivat yhtenäisiä teorian kanssa. Vanhemmat olivat sisäistäneet kasvatuskumppanuuden ydinasioita, kuten päivittäiset kohtaamiset ja kasvatuskeskustelut. Heidän mielestään nämä asiat olivat yksi tärkeimmistä luottamuksen kasvattajista.

Vanhempien kokemus kasvatuskumppanuudesta vaikutti positiiviselta. Heidän luottamuksensa päiväkotia kohtaan oli varsin suuri. Luottamushan on yksi kasvatuskumppanuutta ohjaava periaate. Vanhemmissa herää erityisesti luottamuksen ja turvallisuuden tunne työntekijän osoittaessa tietämystä ja tuntemusta lapsiin liittyvissä asioissa, kuten Aurinkoleijonan työntekijät ovatkin osoittaneet. Luottamus perustuu toisen kuulemiseen ja kunnioittamiseen, ja tämä onkin varmasti toteutuneet, sillä vanhemmat puhuivat kommunikaation tärkeydestä ja sen onnistuneesta toteutuksesta.

Vanhemmat kokivat Aurinkoleijonan työntekijät rehellisinä ja myötätuntoisina sekä avoimiksi ja myönteisiksi. Ilmapiirin he kokivat myös myönteiseksi ja turvalliseksi.

Dialogisuus on kasvatuskumppanuuden ydintä ja mielestäni sekin toteutuu onnistuneesti. Vanhemmilla on tunne, että he voivat olla eri mieltä, suorapuheisia ja rehellisiä. He voivat keskustella päiväkodin työntekijöiden kanssa yhdenvertaisessa asemassa.

Kasvatuskumppanuuden toteuttamiseen vaikuttivat varmasti myös päiväkodin resurssit. Vanhemmat toivat esille, että heidän mielestään Aurinkoleijonalla on paremmat resurssit kuin muilla päiväkodeilla. Tämä mahdollistaa sen, että työntekijöillä on enemmän aikaa panostaa kasvatuskumppanuuden toteutumiseen, mikä puolestaan lisää kasvatuskumppanuuden onnistumisen todennäköisyyttä.

7.3 Muita johtopäätöksiä

Vanhemmat olivat valinneet Aurinkoleijonan siitä syystä, että he kokivat sen tarjoamat palvelut kattavammiksi ja laadultaan paremmiksi kuin kunnallisen päiväkodin palvelut. Vaikka vanhemmilla ei ollut suoranaista kokemusta kunnallisen päivähoidon palveluista, he kokivat sen tarjoamat palvelut huonommiksi.

Vanhempien keskinäistä yhteistyötä ei koettu merkittäväksi tekijäksi päiväkotitoiminnan kannalta. Yhteistyöllä ei myöskään koettu olevan vaikutusta päiväkodin ja yksittäisten vanhempien yhteistyöhön. Siitä huolimatta vanhemmat toivoivat, että he olisivat enemmän yhteydessä toisiinsa.

Vanhemman valitessa päiväkotia sijainnin tärkeys oli huomattava. Tärkeimmäksi kriteeriksi nousi se, että päiväkotia on matkan varrella työpaikalle mentäessä. Minusta tämä tuo esille, kuinka paljon käytännöllisyys ohjaa vanhempien valintoja.

8 POHDINTA

Haastattelujen perusteella näyttäisi siltä, että vanhemmat ovat sisäistäneet montessoripedagogiikkaa ohjaavat periaatteet ja arvot, ja heidän käsityksensä montessoripedagogiikasta täsmäävät pedagogiikan taustalla olevan teorian kanssa. Yksityiskohdista, kuten herkkyykskausien eri vaiheista ja välineiden eri osa-alueista, ei kuitenkaan ollut tarkempaa tietoa. Vanhempien mielestä montessoripedagogiikkaan on hyvä yhdistää leikkiä ja soveltaa muista pedagogiikoista tuotuja elementtejä.

Kasvatuskumppanuus näyttäisi toteutuvan päiväkodissa erittäin hyvin, ja vanhemmillä tuntuu olevan selkeä käsitys kasvatuskumppanuuden sisällöstä. Erityisesti luottamuksen taso on korkealla, mikä väistämättä vahvistaa vanhempien ja päiväkodin yhteistyötä. Päivittäisten arkikohtaamisten tärkeys ja kasvatustalutuksen merkityksellisyys ovatkin todella iso osa kasvatuskumppanuutta.

Olisi mielenkiintoista tietää, kuinka vanhempien kokemukset toteutuvat valtakunnallisella tasolla. Tätä voisi tutkia kvantitatiivisin menetelmin. Erityisesti kasvatuskumppanuuden toteutumista Suomen montessoripäiväkodeissa olisi hyvä tutkia, jotta päiväkotien toimintaa voitaisiin edelleen kehittää. Mielestäni Suomen montessoripäiväkoteihin olisi hyvä luoda yhteisiä linjoja, jotta kaikissa olisi tarjolla laadukasta varhaiskasvatusta. Aurinkoleijonan työntekijöitä voisi myös haastatella ja tutkia, millaisia ominaisuuksia heillä on tai miten he toimivat ja mikä edesauttaa kasvatuskumppanuutta. Montessoriohjaajan koulutuksesta olisi hyödyllistä tietää lisää, sillä siitä saattaisi nousta esille monta mielenkiintoista aihetta.

Tutkimuksen aloittaminen oli minulle erittäin haastava prosessi ja aluksi oli vaikeaa saada tutkimustehtävästä otetta. Teorian sain kirjoitettua hitaasti, mutta varmasti. Vaikka stressasinkin koko opinnäytetyön prosessia niin haastattelut koin kaikkein antoisimmaksi osaksi. Litteroiminen, analyysien ja johtopäätöksien kirjoittaminen oli selkeämpi tehtävä. Kyse oli syventymisestä lukemiseen ja kirjoittamiseen.

Kaiken kaikkiaan eniten parannettavaa olisi kirjoitustavassani ja tekstin viimeistelyssä. Huomasin myös tutkimuksen valmistuessa, että olin tavoitellut liian montaa ai-

healuetta. Syventyminen yhteen aiheeseen olisi ollut hedelmällisempää. Uskon, että minulla oli kyllä kaikki tarvittavat välineet opinnäytetyön tekoon ja olisin pystynyt paljon parempaan suoritukseen, mutta oma kiinnostukseni ja motivaationi tehdä kirjallista tutkimusta ja työtä oli rajoittavana tekijänä.

Opin paljon opinnäytetyötä tehdessäni: montessoripedagogiikasta, kasvatuskumppanuudesta, tiedonhausta, tutkimusmenetelmistä ja niiden toteuttamisesta sekä haastattelemisesta. Kaiken eniten nautin haastattelemisesta, sillä se muistuttaa asiakastyötä kaikkein eniten. Itse vuorovaikutus haastattelutilanteissa oli erittäin mielenkiintoinen ja litteroidessani huomasin, mitä asioita itsessäni voin kehittää ajatellen omaa ammatillisuutta. Haastavinta oli opinnäytetyön tekeminen yksin ja epävarmuuden sietäminen. Jouduin käsittelemään paljon erilaisia ahdistavia tuntemuksia, ja työn kirjoittaminen oli minulle raskasta. Työn mittavuuskin oli välillä pelottavaa ja ajoittain oli sellainen olo, ettei saa mitään aikaan. Siitä huolimatta sain opinnäytetyöni valmiiksi ja olen siitä jo ylpeä.

Huomasin, että asenteeni muuttui opinnäytetyötä tehdessäni. Alussa ajattelin, että riittäisi, kunhan saisin jotakin aikaan ja yritin uskotella itselleni, että tällä työllä ei ole suurempaa merkitystä. Lopulta huomasin, että tämä oli minulle varsin iso prosessi. Asenteeni ja käsitykseni opinnäytetyöprosessia, tutkimuksen tekoa, montessoripedagogiikkaa ja päivähoitoa kohtaan muuttuivat ja erityisesti siinä vaiheessa, kun tein haastatteluja. Toivon, että opinnäytetyöstäni olisi hyötyä päiväkotia Aurinkoleijonalle ja lasten vanhemmille, jotka käyttävät tai harkitsevat käyttäen Aurinkoleijonan palveluja.

Haluan vielä esittää kiitokseni kaikille, jotka osallistuivat tutkimukseen ja auttoivat opinnäytetyössäni. Ilman heitä en olisi onnistunut tekemään opinnäytetyötäni yhtä onnistuneesti.

LÄHTEET

Association Montessori Internationalen www-sivut. 2015. Viitattu 20.6.2015.
<http://ami-global.org/>

Ballan, M. Cody, P & Franklin, C. 2010. Reliability and Validity in Qualitative Research. Teoksesta *The Handbook of Social Work Research Methods*. Toim. Thyer, B. Thousand Oaks: SAGE

Crain, W. 2000. *Theories of development: Concepts and Applications*. New Jersey: Prentice-Hall

Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2010. Opetushallitus. Helsinki.

Hannila, P. & Kyngäs, P. 2008. Teemahaastattelu laadullisessa tutkimuksessa. AMK-opinnäytetyö. Helsingin ammattikorkeakoulu Stadia.

Hayes, M & Höynälänmaa, K. 1985. *Montessori-pedagogiikka*. Keuruu: Otava.

Hirsjärvi, S. & Hurme H. 2011. *Tutkimushaastattelu: Teemahaastattelun teoria ja käytäntö*. Helsinki: Gaudeamus

Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2004. *Tutki ja kirjoita*. Helsinki: Tammi.

Ikonen, K.. 2001. Esiopetus montessorikasvatuksessa. Teoksessa *Esiopetus tavoitteellisen oppimispolun alkuna*. Toim. Högström, B. & Saloranta, O.. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.

Isopuro, P. 2015. *Montessori-päiväkoti Aurinkoleijonan johtaja*. Salo. Henkilökohdainen tiedonanto 27.8.2015

Kananen, J. 2014. *Laadullinen tutkimus opinnäytetyönä: miten kirjoitan kvalitatiivisen opinnäytetyön vaihe vaiheelta*. Jyväskylä: Juvenes

Kaskela M. & Kekkonen M. 2006. *Kasvatuskumppanuus kannattelee lasta – opas varhaiskasvatukseen*. Vaajakoski: Gummerrus Kirjapaino Oy

Kettunen, P. 2010. *Siirtyminen Montessori-luokalta tavalliseen luokkaan – oppilaiden kokemuksia montessoriluokasta, siirtymisestä yläluokille ja yläluokilla opiskelusta*. Pro gradu – tutkielma. Tampereen yliopisto: Kasvatustieteiden tiedekunta. Viitattu 21.6.2015.

<https://tampub.uta.fi/bitstream/handle/10024/82165/gradu04748.pdf?sequence=1>

Lehtinen, T. *Kasvatuskumppanuus – Kumppanuus maahanmuuttajataustaisten perheiden kanssa*. Viitattu 25.7.2015

<http://wanda.uef.fi/tkk/liferay/projektit/monikko/KASVATUSKUMPPANUUS.pdf>

Lehtipää, R. 2007. Päivähoidon ja vanhempien kasvatuskumppanuus pikkulapsiperheiden arjessa. Pro gradu – tutkielma. Jyväskylän yliopisto: Psykologian laitos. Viitattu 30.6.2015.

https://www.jyu.fi/ytk/laitokset/perhetutkimus/tutkimus/paletti/gradu_lehtipaa

Lipsanen, P. 2002. Vanhemmat ja esiopetus: vanhempien odotuksia lapsen esiopetusvuoden alkaessa. Pro gradu – tutkielma. Jyväskylän yliopisto: Varhaiskasvatuksen laitos. Viitattu 10.6.2015.

<https://jyx.jyu.fi/dspace/bitstream/handle/123456789/18180/pirlipsa.pdf?sequence=1>

Lummelahti, L. 2001. Yksilöllinen esiopetus. Tampere: Tammi

Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013 9 § 4 mom.

Parkkonen, H. 1991. Auta minua tekemään itse: montessorimenetelmän sovelluksia. Porvoo: Wsoy

Paalasmaa, J. 2011. Lapsesta käsin: Kasvatuksen ja opetuksen vaihtoehtoja. Jyväskylä: PS-kustannus

Perusopetuslaki 628/1998 4§

Perusopetuslaki 26 a § 4 mom. 1040/2014

Perusopetuslaki 31 § 1 mom. 477/2003

Pänkäläinen, P. 2001. Esiopetus montessorikasvatuksessa. Teoksessa Esiopetus tavoitteellisen oppimispolun alkuna. Toim. B. Högström & O. Saloranta. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.

Rimpelä, M. 2013. Kasvatuskaaoksesta yhteiseen ymmärrykseen. Teoksesta Verkosto vahvaksi: toimiva vuorovaikutus perheiden kanssa. Toim. Lämsä, A-L. Jyväskylä: PS-kustannus

Salon kaupungin varhaiskasvatus ja esiopetussuunnitelma 2011

Salon Montessori-päiväkoti Aurinkoleijonan esiopetussuunnitelma 2015

Stähle, P. 1993. Pedagogisia vaihtoehtoja. Helsinki: Painatuskeskus Oy

Suomen Montessoriliiton www-sivut. 2015. Viitattu 20.6.2015. <http://montessori.fi>

Suortti, O. 2008. 3-5 – vuotiaiden lukemaan oppiminen – montessorivälineet kielellisen tietoisuuden ja varhaisen lukitaidon edistäjinä. Pro gradu – tutkielma. Helsingin yliopisto: Kasvatustieteen laitos. Viitattu 25.6.2015.

<https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/19916/35vuotia.pdf?sequence=1>

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2009. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Helsinki: Tammi

Utter, T. 2013. Toimintakulttuurit päiväkodin ja koulun esiopetusryhmissä. Pro gradu – tutkielma. Tampereen yliopisto: Kasvatustieteiden yksikkö. Viitattu 15.6.2015. <https://tampub.uta.fi/bitstream/handle/10024/84977/gradu07042.pdf?sequence=1>

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005. Stakes. Saarijärvi: Gummerus Kirjapaino Oy

Virtanen, J. 2000. Esiopetuksen opettussuunnitelman kehittämisionjoja. Teoksessa Omat opettussuunnitelmat esiopetukseen. Toim. Kangassalo, M., Karila, K. & Virtanen, J. Tampere: Tammi